

Šmihelska c. 14, 8000 Novo mesto
<http://www.kmetijskizavod-nm.si/>;
e-naslov: ivica.imperl@kgzs-zavodnm.si
tel.: 07 / 373 05 70; fax.: 07 / 373 05 90

Datum: 12. januar 2022

UPORABA PROTIINSEKTHNIH MREŽ V PRIDELAVI ZELENJAVE NA PROSTEM

Protiinsektne mreže so v profesionalni pridelavi jagodičja, pa tudi koščičastih sadnih vrst obvezna in ustaljena praksa. Na površinah z zelenjadnicami pa jih ne opazimo tako pogosto. Izjema so nekatere ekološke kmetije ali manjše pridelovalne površine in zasebni vrtički. Prav zaradi spodbujanja manjše uporabe fitofarmaceutskih sredstev in uvajanjem drugih načinov varstva rastlin s strani države in stroke ter zaradi vse večje ozaveščenosti in želja potrošnikov o nakupu zelenjave, pridelane z manj uporabljenimi FFS, pridelovalci iščejo druge alternativne načine varstva pred škodljivci.

Prekrivanje posevkov z mrežami je učinkovit pristop za preprečevanje dostopa večjih in manjših škodljivcev do gojenih rastlin. Najpogosteje se mreže v zelenjadarstvu uporabljajo pri pridelavi zelja, redkvic, korenja, pora in fižola. Z njimi želimo preprečiti dostop škodljivcev kot so tripsi, bolhači, muhe, hrošči rilčkarji, sovke, metulji, stenice, pa tudi ptice, zajci, srne... Poleg pozitivnih pa ima lahko še nekatere druge, tudi negativne lastnosti, na katere morajo biti pridelovalci pozorni.

Dodatne lastnosti z mrežo prekrite pridelovalne površine so poleg zaščite pred škodljivimi žuželkami še: izboljšanje mikroklimatskih lastnosti za rast in pozitiven vpliv na strukturo tal. Pri nižjih temperaturah deluje zaščitno na posevek pred mrazom. V primerjavi s tekstilnimi prekrivkami ali koprenami je mreža bolj zračna in omogoča boljše kroženje zraka, tla pa se prav tako hitreje ogrejejo. Omogočajo delno senčenje, kar je lahko pozitivno predvsem v poletnih mesecih. Paziti moramo v primerih, kadar imamo manj svetlobe (kratki, oblačni dnevi, senčne lege), saj lahko zaradi dodatnega senčenja pride do pretegnjenosti sadik. Mreža dobro prepušča dež, ob močnih nalivih pa razprši kapljice in s tem prepreči poškodbe na rastlinah in zmanjšuje zbitost in odnašanje prsti s površin. Posredno bodo tla manj zbita, saj zahtevajo na parceli manj hodov s težkimi stroji, vse to pa pozitivno vpliva na strukturo tal.

Pri gostejših mrežah, oziroma mrežah z manjšimi luknjicami, je sposobnost zračenja nekoliko manjša, kot pri mrežah z večjimi luknjicami. Pri tem je potrebno nekoliko več previdnosti. Posaditi moramo zdrave rastline ali odpornejše sorte proti boleznim. Pod mrežo se vendarle zadrži nekoliko več vlage, kakor na prostem, tudi temperatura je nekoliko višja, to pa so idealni pogoji za hitro širjenje bakterijskih in glivičnih okužb. Lahko se pojavijo tudi polži. Redni pregledi in ustrezni ukrepi so torej ključnega pomena.

Pred nakupom mreže se mora torej pridelovalec odločiti, na katerih površinah in zoper katere škodljivce jo bo uporabil. Na trgu je namreč na voljo več različnih tipov mrež, različnih dimenzij, velikosti luknjic, teže in iz različnih materialov, s tem pa tudi različnih cen in obstojnosti. Vse to je potrebno pred nakupom preučiti. Glavna negativna lastnost uporabe mrež je dodatna delovna obremenitev, ko moramo zaradi dodatne nege posevka, npr. pri zatiranju plevela, mrežo odstraniti in nato ponovno postaviti, ob koncu uporabe pa v primeru obstojnejše mreže le-to tudi očistiti in ustrezno skladiščiti.

Zato je potrebno načrtovanje postopkov, s katerimi mrežo odstranjujemo in ponovno postavljamo čim manjkrat. Pri tem mislimo predvsem na dobro pripravo tal, predhodno razpleveljanje površine, možnost uporabe protiplevelnih zastirk (organske nam tudi bogatijo tla), ustrezen kolobar in upoštevanje ostale dobre kmetijske prakse, saj se to obrestuje na več nivojih.

Pri odstranjevanju in ponovnem pokrivanju posevka z mrežo pazimo, da to opravimo kar se da hitro, da vmes na rastline ne pridejo škodljivci. Pri postavljanju mreže moramo biti natančni, da ne puščamo nepritrjenih mest, ki bi omogočila dostop 'nepovabljenim gostom'. Mrežo lahko zasipljemo z zemljo ali pričvrstimo s kavli ali obtežilnimi vrečami. Postavimo jo ohlapno in s tem omogočimo normalen razrast rastlin. Pozorni smo na težo mreže, da nam ne bi potlačila rastlin. V ta namen si lahko pomagamo tudi z opornimi loki ali drugo oporno konstrukcijo. Pri rastlinah z občutljivimi listi uporabljamo lažjo mrežo, rastline, ki so robustnejše, pa prenesejo tudi težjo mrežo, katero lahko položimo neposredno na rastline. Kadar imamo težave s škodljivci, ki so že prisotni v tleh, moramo prav tako paziti, da jih ne zapremo pod mrežo, saj tako utegne biti škoda še večja, saj z mrežo onemogočimo tudi dostop naravnih sovražnikov.

Pri rastlinah, pri katerih imajo veliko vlogo opráševalci, je smiselno postaviti mrežo po cvetenju, če pa je nalet škodljivcev velik tudi v tem času, lahko pod mrežo načrtno naselimo opráševalce. Kadar je možen nalet škodljivcev takoj, ko rastline posadimo na prosto, jih moramo tudi takoj pokriti. Le tako smo lahko uspešni.

Kot že omenjeno, je na trgu veliko ponudnikov različnih mrež. Za zaščito posevkov pred tripsi, morajo biti mreža čim gostejša (<1 mm). Velikost luknjic od 1,2 do 1,6 mm je primerna za zaščito pred npr. korenčkovo muho, listnimi ušmi, bolhači, rastlinjakovim ščitkarjem, kapusovo hrčico. V kolikor so luknjice med 1,5 do 2 mm ščitijo pred večjimi muhami, molji, rilčkarji, sovkami in metulji. Lahko so izdelane iz tkanine, slednje imajo krajšo življenjsko dobo in so običajno cenovno ugodnejše. Polietilenske so odpornejše in obstojnejše, zato dražje in zahtevajo tudi ustrezen prostor za skladiščenje. Po predhodnem naročilu je možno dobaviti tudi večje širine mrež, o vsem tem pa je priporočljivo, da se pravočasno posvetujete s prodajalcem ali proizvajalcem.

V Službi za varstvo rastlin na KGZS NM smo v letu 2021 začeli s poskusom preizkušanja učinkovitosti uporabe protiinsektne mreže v pozni pridelavi zelja. Rezultati so spodbudni, saj je bil pod mrežo manjši ulov škodljivcev in manj poškodb, kakor na nepokritih rastlinah. S poskusom bomo nadaljevali tudi letos. Spremljajte obvestila na spletni strani <http://www.kmetijskizavod-nm.si/>, na Facebook-u pa nas najdete pod imenom Služba za varstvo rastlin na KGZS Novo mesto.

Slika 1: Zelje, prekrito z mrežo (velikost luknjic 0,88 mm × 1,02 mm, širina 2 m) (foto: I. Imperl).

Slika 2: Z mrežo lahko ob zračenju preprečujemo nalet škodljivcev v rastlinjak (foto: Andreja Peterlin).

Pripravila: Iva Imperl, mag. kmetijstva, Služba za varstvo rastlin na KGZS – Zavod Novo mesto